

УДК 378.1

**ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В
ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ**

*Ачкасова Л. М., к.е.н, доцент,
lachkas@ukr.net*

*Колесник В. М., здобувач вищої освіти
kolvlanik15071970@gmail.com*

*Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Сутність дуальної освіти полягає в поєднанні теоретичного навчання в закладі освіти з практичною підготовкою на робочому місці. Це означає, що студенти не лише вивчають теорію, але й одразу застосовують її на практиці, працюючи на реальному підприємстві. Безумовно, дуальна освіта має безліч переваг, але процес її впровадження є складним, на нього впливає безліч факторів, тому вивчення досвіду інших країн з цього питання є актуальним.

В роботі розглянуті лише декілька країн для того, щоб побачити особливості організації такої системи навчання і визначити найбільш близьку до умов України.

В Німеччині діє близько 330 дуальних професій: професії, пов'язані з торгівлею: продавець, логіст, оператор call-центру; професії, пов'язані з ІТ; з будівництвом тощо. Дуальна система освіти в Німеччині існує вже понад 100 років. Після закінчення школи близько 60% молодих людей обирають цей шлях. Обов'язковим є укладення договору про дуальну освіту. Фінансування здійснюється за рахунок підприємств, причому наставники проходять спеціальну підготовку [1, 2].

Дуальна система освіти є основою швейцарської системи профтехосвіти. Найпопулярнішими дуальними професіями в Швейцарії є професії, пов'язані з готельним та ресторанним бізнесом, машинобудуванням, банківською справою і страхуванням, медициною і охороною здоров'я тощо. Дуальних професій в Швейцарії діє близько 250. Кількість молодих людей, які обирають цей шлях після закінчення школи складає 70%. Фінансування, на відміну від Німеччини, здійснюється за рахунок держави та підприємств. Укладення договорів

про дуальну освіту і спеціальна підготовка наставників є обов'язковою, як і в Німеччині.

В Австрії дуальна система освіти існує з 1960-х років. Близько 50% молодих людей обирають цей шлях після закінчення школи. В цій країні діє близько 200 дуальних професій. Фінансування здійснюється за рахунок держави та підприємств [3, 4].

Дуальна система освіти Франції існує з 1980-х років. Лише 25% молодих людей обирають цю систему освіти після закінчення школи. У Франції діє близько 150 дуальних професій. На відміну від вищеозначених країн укладення договору про дуальну освіту не є обов'язковим, але наставники проходять спеціальну підготовку. Фінансування здійснюється за рахунок держави та підприємств [5].

З 1990-х років дуальна система освіти існує в Данії. Кількість дуальних професій – близько 100. Лише 20% випускників шкіл обирають цю систему навчання. Фінансування здійснюється за рахунок держави та підприємств. Як і у Франції укладення договору про дуальну освіту не є обов'язковим і наставники проходять спеціальну підготовку [6].

Безумовно, у кожній країні є свої особливості та специфіка. З прикладів видно закономірність, яка виражається в тому, що чим більше досвіду має країна в дуальній системі навчання, тим більше дуальних професій діє на її території і більше випускників шкіл обирають саме цю систему навчання.

Якщо характеризувати механізм отримання дуальної освіти в європейських країнах [7], то можна виділити наступні загальні принципи:

1. Укладення договору: Учасниками дуальної освіти стають 3 сторони: студент, заклад освіти та підприємство. Між ними укладається тристоронній договір, який визначає права та обов'язки кожної сторони.

2. Підготовка: Навчальний план дуальної освіти поєднує теоретичну та практичну підготовку. Теоретична підготовка здійснюється в закладі освіти, а практична підготовка - на робочому місці під керівництвом наставника

3. Оцінювання: Здійснюється закладом освіти та підприємством спільно.

Особливості дуальної освіти в різних країнах стосуються віку вступу, тривалості навчання та фінансування.

Головним моментом в організації дуальної освіти є врахування інтересів сторін, які залучені в цей процес. Досвід європейських країн показує, що там вже існує механізм врахування інтересів всіх сторін.

Так, для студента є три ключові моменти його інтересів:

- Отримання знань і навичок: Договір повинен гарантувати студенту отримання якісної теоретичної та практичної підготовки, необхідної для успішного працевлаштування.

- Гідні умови праці: Договір повинен визначати умови праці студента на підприємстві, включаючи тривалість робочого дня, оплату праці, відпустки та інші гарантії.

- Соціальний захист: Договір повинен гарантувати студенту соціальний захист, включаючи медичне страхування та пенсійні внески.

Для закладу освіти такими моментами є:

- Підготовка кваліфікованих фахівців: Заклад освіти має бути впевнений, що підприємство надасть студенту необхідні умови для навчання та розвитку.

- Співпраця з підприємствами: Заклад освіти має можливість налагодити співпрацю з провідними підприємствами галузі.

- Підвищення престижу: Участь у системі дуальної освіти підвищує престиж закладу освіти.

Ключовими інтересами підприємства є:

- Забезпечення кадрами: Підприємство має можливість забезпечити себе кваліфікованими фахівцями, які відповідають його потребам.

- Вплив на освітні програми: Підприємство може брати участь у розробці освітніх програм для того, щоб вони максимально відповідали його потребам.

- Підвищення конкурентоспроможності: Участь у системі дуальної освіти підвищує конкурентоспроможність підприємства.

Для врахування інтересів всіх сторін договору про дуальну освіту рекомендується проводити консультації з представниками студентів, закладів освіти та підприємств.

В деяких країнах навіть існують спеціальні органи, які відповідають за координацію дуальної освіти та контроль за виконанням договорів.

Наприклад, в Німеччині таким органом є Федеральний інститут професійної освіти (BIBB), який координує дуальну освіту на федеральному рівні, розробляє стандарти та рекомендації для

укладання договорів про дуальну освіту та здійснює контроль за виконанням договорів.

В Швейцарії – це Державний секретаріат з питань освіти, досліджень та інновацій (SBFI), який відповідає за загальну політику в галузі дуальної освіти, фінансує програми дуальної освіти та здійснює контроль за якістю дуальної освіти.

В Австрії таким органом є Федеральна економічна палата (WKÖ), яка представляє інтереси підприємств у питаннях дуальної освіти, розробляє програми дуальної освіти та здійснює контроль за виконанням договорів.

Спеціальним органом, який відповідає за координацію дуальної освіти у Франції є Національний оператор з компетенцій (OPCO), що координує дуальну освіту на галузевому рівні, розробляє стандарти та рекомендації для укладання договорів про дуальну освіту та здійснює контроль за виконанням договорів.

Таким чином, для впровадження дуальної освіти мають бути розроблені відповідні механізми з усіх питань, пов'язаних з цією системою навчання, які б враховували інтереси всіх сторін і має бути певний орган, який би контролював якість такої освіти, додержання договорів та розробляв програми дуальної освіти з урахуванням потреб держави в певних професіях і компетентностях фахівців.

Література:

1. Сайт Федерального інституту професійної освіти: <https://www.bibb.de/en/>
2. Сайт Німецької служби академічних обмінів: <https://www.daad.de/en/>
3. Сайт Федерального міністерства освіти, науки та досліджень: <https://www.bmbwf.gv.at/>
4. Сайт Австрійської економічної палати: <https://www.wko.at/>
5. Сайт Міністерства праці Франції: <https://travail-emploi.gouv.fr/>
6. Сайт Міністерства освіти Данії: <https://www.uvm.dk/>
7. Сайт Європейського центру розвитку професійної освіти: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3074>